

FÆLLESSKABSDOGMER

Demokrati handler i bund og grund om at finde frem til en retning og et sæt spilleregler for fællesskabet. Det gælder i det store samfund såvel som i hverdagens små fællesskaber. I den proces er forhandlingen helt central – og det er den proces, denne øvelse stiller skarpt på.

Formålet med øvelsen er, at deltagerne sammen når frem til regler for deres gruppe og får en forståelse af, hvad det indebærer at skabe rammer, så alle føler sig trygge, inkluderet, set og hørt.

Denne øvelse er en vaskeægte skoleklassiker og kan bruges bredt – for eksempel som opstart for et hold eller ved skoleårets begyndelse, hvor alle får mulighed for at komme på banen og bidrage til udformningen af de fælles regler.

Målgruppe: Alle kan deltage.

Antal: Op til ca. 30 deltagere.

Tid: Fra ca. 15 minutter.

Forberedelse: Hav noget at skrive med og på. Et stykke stort papir eller karton og post-its.

Sådan gør du

1. Bed deltagerne tænke over, hvad de synes er vigtigt i det fællesskab, de har med hinanden. Spørg eksempelvis: "Hvad synes I, skal kendetegne vores fællesskab? Hvad er vigtigt for de måder, vi er sammen på her? Hvilke regler, synes I, er vigtige for, at der er et trygt rum, hvor I har lyst til at deltage og bidrage?" Giv deltagerne 5 minutter til at tænke sig om, skrive deres tanker ned eller tegne.
2. Bed deltagerne gå sammen to og to og tale om, hvad de hver især har skrevet ned. Giv dem 5 minutter.
3. Saml op i fællesskab. Bed deltagerne om på skift at fortælle, hvad de har skrevet ned. Notér alle deltagernes input undervejs. Hvis deltagerne har skrevet på post-its, kan de hænge dem på tavlen. Tal om sedlerne, og forsøg at organisere dem i dogmer. Spørg ind, og bed deltagerne uddybe undervejs.
4. Diskutér dogmerne, og udvælg sammen med deltagerne dem, som flest finder vigtige. Er der mange forskellige dogmer, kan deltagerne til at begynde med sætte kryds ud for de 5, 7 eller 10 tematikker, som de synes er særligt vigtige. Er der dogmer, som meget få synes er vigtige, bør du som underviser overveje (og eventuelt inddrage deltagerne i), hvad du gør med dem. Måske skal de alligevel med, da de tager særlige hensyn til bestemte personer.
5. Afrund øvelsen med at skrive de 5, 7, 10, eller hvor mange dogmer I har fundet frem til, op på et stort stykke papir, som I kan hænge op.
6. Du kan både samle op på øvelsen afslutningsvis og efter noget tid:
 - Var det svært at blive enige?
 - Hvordan føles det, at der både er ting på listen, I er enige i og ikke enige i?
 - Hvordan håndhæves reglerne – og (hvordan) sanktioneres brud på dem?
 - Er der dogmer, I har glemt?
 - Findes der neutrale dogmer?

Variation

Øvelsen kan bruges til at etablere et fælles sæt regler og handler om at dele og fordele magten. Brug eksempelvis formatet i forbindelse med et fag, undervisningsforløb eller noget tredje til at skabe synlig og forpligtende medbestemmelse. Hvad sker der, hvis du lader andre sager være op til deltagerne?

Eksempler på fællesskabsdogmer fra en højskole

- Anerkend fælles holdninger i debatten.
- Stil spørgsmål – ingen dumme spørgsmål!
- Vær nærværende i samtalerne.
- Alle tør og kan være med til at løfte i flok.
- Plads til uenigheder – husk god tone.
- Afbryd ikke, når man diskuterer.
- Kom til tiden.
- Forstå den andens perspektiv i diskussioner.
- Der skal være plads til at have en dårlig dag.
- Giv rum til hinanden i de sårbare diskussioner – især dem, der er personlige.
- Giv besked, hvis I ikke er her.

Psst! I Fællesskabsdogmer didaktiseres forhandlinger om et fælles sæt spilleregler. Men det er nogenlunde samme mekanismer, der foregår i mange andre sammenhænge, og fra børn og unge er helt små. Tænk blot på børns leg. I legen forhandles regler for, hvem der kan deltage og hvordan, hvad der sker, hvis legens regler brydes, og om nye regler for legen skal udvikles.

Du kan læse mere om børn og unges forhandlinger af regler, og hvordan de bidrager til at styrke deres demokratiske deltagelse, i pædagogikforsker Søs Bayers bog *Dannelse til demokrati* (Bayer 2020).